

προμηθευτής τῶν ἀναγκαίων οἰκονομικῶν πόρων γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑπολοίπων τοιῶν τῆς Οἰκονομίας καὶ ἡ κυρία πηγὴ ἐσόδων τοῦ Κράτους. Στὸ σημεῖο αὐτὸ δημιουργεῖται ἓνα πολὺ δύσκολο πρόβλημα σχετικὰ μὲ τὴν οἰκονομικὴ ἰσορροπία. Χωρὶς τὴν βοήθειαν κεφαλαίων ἀπὸ τὴν γεωργίαν σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν φάσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἢ ὅλην οἰκονομικὴ ἀνάπτυξιν θὰ εἶναι περιορισμένης ἐκτάσεως καὶ ὁ ρυθμὸς θὰ εἶναι βραδύτατος. Ἄν πάλιν τὸ βάρος γιὰ τὴν γεωργίαν καταστῆ ἀφορητὸ σὲ βαθμὸν ποῦ οἱ ἀγρότες δὲν ἔχουν κανένα κίνητρο γιὰ νὰ βελτιώσουν τὴς μεθόδους καλλιεργεῖας νὰ αὐξήσουν δηλαδὴ καὶ τὴν παραγωγικότητά τους καὶ τὸν ὄγκον τῆς παραγωγῆς αὐτὸ θὰ ἔχη ὡς συνέπεια τὴν δημιουργίαν νέων πῶν πολυπλόκων προβλημάτων καὶ τὴν ἐν γένει ἀνάσχεσιν τοῦ καθόλου ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

23. Ἐνα ἀπὸ τὰ πλέον ἐξηκριβωμένα γεγονότα στὴν διαδικασία τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ὅτι αὕτη συνοδεύεται ἀπὸ βαθμιαία μείωσιν τοῦ ποσοστοῦ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Στὶς ὑπανάπτυκτες χώρες ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν πῶν ἀσχολεῖται στὴν γεωργίαν μολὶς κατορθῶναι νὰ ἐξαασφαλίσῃ ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν ἀπαιτούμενην ποσότητα τροφίμων γιὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐπίσης ἓνα πολὺ μικρὸν ποσοστὸν τοῦ πληθυσμοῦ μπορεῖ νὰ διατεθῇ ἀπὸ τὴν γεωργίαν στὴν παραγωγήν ἄλλων ἀγαθῶν. Τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον φυσικὰ παραμένει χαμηλόν. Μὲ τὴν βαθμιαία ὁμως βελτίωσιν τῶν μεθόδων καλλιεργεῖας καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος καθίσταται δυνατόν καὶ ὁ ὄγκος τῆς παραγωγῆς νὰ αὐξάνῃ καὶ τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν στὴν γεωργίαν νὰ μειοῦται διαρκῶς. Αὐτὸ ἐπίσης καθιστᾷ δυνατὴν τὴν διάθεσιν τῶν ἀπελευθερωμένων ἐργατικῶν χεριῶν ἀπὸ τὴν γεωργίαν στοὺς ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομίας καὶ ἰδίως στὴν βιομηχανίαν γιὰ τὴν παραγωγήν τῆς ποικιλίας τῶν ἀγαθῶν καὶ τὴν παροχὴν τῶν ἀναγκαίων ὑπηρεσιῶν τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται σὲ μιὰ σύγχρονον οἰκονομία. Ἡ ζωτικὴ λοιπὸν συμβολὴ τῆς γεωργίας στὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν εἶναι διττή. Συντελεῖ ἀπ' ἐνός μὲν στὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος καὶ ἀπ' ἑτέρου στὴν μετακίνησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἀπὸ τὴν γεωργίαν στοὺς ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Εἶναι δηλαδὴ ὁ κύριος προμηθευτὴς ἐργατικῶν χεριῶν γιὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Μέσα σὲ μιὰ τέτοια κατάστασιν οἱ πλείεστες ὑπανάπτυκτες χώρες ἢ ἐπίτευξις ἐνός ταχέως ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν ἄλ-

λων τοιῶν τῆς οἰκονομίας εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας.

Γιὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἀκόμη περαιτέρω ἐπιδείνωσις τῆς ὑπαρχούσης καταστάσεως πρέπει καὶ ἡ βιομηχανία καὶ οἱ ἄλλοι τομεῖς τῆς οἰκονομίας νὰ εἶναι σὲ θέσιν νὰ ἀπορροποῦν τόσο τὰ ἀπελευθερούμενα χέρια ἀπὸ τὴν γεωργίαν ὅσο καὶ τὴν φυσικὴ αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ.

24. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα γιὰ τὴς ὑπανάπτυκτες χώρες καὶ συγκριτικὰ πολὺ πῶν δύσκολον ἀπ' ὅτι ὑπῆρξε γιὰ τὴς βιομηχανικῆς σήμερα χώρες, οἱ λόγοι δὲ εἶναι τρεῖς: α) Ὅπως ἀνεφῆρθι στὰ προηγουμένα, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν εἶναι διπλάσιος ἀπ' ὅτι ἦταν στὶς βιομηχανικῆς σήμερα χώρες κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς οἰκονομικῆς τῶν μεταμορφώσεως. Ὁ ρυθμὸς αὐτὸς παρουσιάζει τάσεις περαιτέρω αὐξήσεως του. β) Ὁ ρυθμὸς ἀπορροφήσεως τοῦ πλεονάζοντος ἀγροτικοῦ δυναμικοῦ ἐξαρτᾷται ἀπὸ τὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως τῶν ἄλλων τοιῶν τῆς οἰκονομίας. γ) Ἡ ἔλλειψις ἐργατικῶν χεριῶν στὶς βιομηχανικῆς χώρες ὀδηγεῖ στὴν δημιουργίαν ἐπιχειρήσεων μὲ ὑψηλὴ ἐπένδυσιν κεφαλαίου πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς σπάνισης τῶν ἐργατικῶν χεριῶν. Ἐπίσης οἱ βιομηχανικῆς χώρες τείνουσι νὰ ἀνανεώνουν ταχὺ τὰ τὸν βιομηχανικὸν τους ἐξοπλισμὸν μὲ τὸν πλέον συγχρονισμένον γιὰ νὰ περιορίσουν στὸ ἐλάχιστον τὴν ἐξάρτησιν ἀπὸ τὰ ἐργατικὰ χέρια καὶ νὰ καταστῶν περισσότερο συναγωνιστικῆς σ' ἓνα ἀνταγωνισμὸν πῶν γίνεται διαρκῶς σκληρότερος.

Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι τὸ ἀρῶν ἐργατικὸν δυναμικὸν στὴν γεωργίαν ἀπορροφᾷται μὲ ἀργὸν ρυθμὸν ὅταν ἡ ἐκβιομηχανίσις ἐπιδιώκεται μὲ ἐπιχειρήσεις μὲ ὑψηλὴν ὑπεροχὴν τοῦ κεφαλαίου καὶ μὲ ταχύτερον φυσικὰ ρυθμὸν ὅταν στὶς ἐπιχειρήσεις δίδεται προτεραιότης τοῦ ἔμψυχο ὕλικου.

25. Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους εἶναι προφανές ὅτι θὰ ἀπαιτηθῶν δεκαετίες γιὰ πολλὰς ὑπανάπτυκτες χώρες νὰ ἐπιβραδύνουν καὶ τελικὰ νὰ ἀνασχέσουν τὴν διαρκῆ αὐξήσιν τοῦ ἀγροτικοῦ τῶν πληθυσμοῦ ὁσοῦποτε ταχὺς καὶ ἂν εἶναι ὁ ρυθμὸς τῆς ἐκβιομηχανίσεως.

Ἡ πείρα τῶν παρελθόντος δείχνει καθαρὰ ὅτι ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς δὲν ἄρχισε νὰ μειώνεται σὲ ἀπολότους ἀριθμοὺς καὶ μόνον τότε ὅταν τὸ ἦμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἦταν ἀπασχολημένον στοὺς ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

26. Ἄπὸ μακροῦ ἔχει κατανοηθῇ ὅτι μιὰ σταθερὴ καὶ σωρευτικὴ οἰκονομικὴ ἀ-